

Opinionsredaktör: Esther Flores Sedman, 08-619 24 83, esther.floressedman@dagen.se |
Ledarskribenter: Erik Helmersson, erik.helmerson@dagen.se, Öyvind Tholvsen, oyvind.tholvsen@dagen.se

Nyheterarna når oss mitt i judehatets Europa

Dadgostar är "helt trygg" om antisemitismen i V – känner svenska judar samma sak?

Den judiske pojkens namn var Henryk Żytomirski, han kallades Henio. Han föddes 1933 och växte upp i Lublin, östra Polen.

Det finns några bilder på honom, de typiska familjefotona som alla föräldrar tagit: Henio kramas av sin pappa, han är med på ett födelsedagskalas, han tar farväl av en släkting som flyttar utomlands.

"Henios öde under kriget är inte känt i detalj", lyder den sakliga texten på museet i Lublin. Utan tvivel flyttades han i sjuårsåldern till ghetton som de tyska nazisterna inrättade i staden. Sedan sändes han med sin pappa till koncentrationslägret Majdanek. Där upphör spåren. Äldre än tolv år blev han knappast.

SENSOMMAREN 2026 RESER min fru och jag genom östra Europa, vi korsar den mark som historikern Timothy Snyder kallat *bloodlands*, den blodiga jorden. Tågen går via Lettland till Litauen, vi rör oss genom Polen nära gränsen till Belarus, därefter gränsen till Ukraina, vi stannar till i städer som Daugavpils, Vilnius, Bialystok, Lublin, sedan Krakow och Bratislava.

Dagen
OBUNDEN
PÅ KRISTEN
GRUND

Överallt är det likadant, i storstäder som i orter med några tusen invånare.

Minnesmärken, plaketter över judar som trakasserats, samlats ihop som boskap, mördats, deporterats.

Litauens huvudstad Vilnius kallades "nordens Jerusalem", före kriget fanns där fler än 110 synagogor. I dag finns en enda, på Pylimo-gatan. På gudstjänstlokalens vägg hänger en karta över otaliga städer och byar med judisk befolkning i Litauen i början av 1900-talet. De var ungefär 260 000 människor före andra världskriget. De slogs ihjäl eller deporterades, man tror att upp till 95 procent av judarna dödades.

I polska Bialystok beskrevs det judiska distriktet som en stad i staden. Synagogan hade "en imponerande kupol och bysantinsk inredning". De nazistiska styrkorna slog till den 27 juni 1941. Fler än 700 judar låstes in i synagogan som sedan stacks i brand. Nu finns bara stålmonumentet och plaketten kvar. 3 000 judar dödades den dag.

UNDER RESAN KOMMER nyhetsflasharna från Sverige. Inför valet vill L-ledaren Simona Mohamsson visa sympati för Sveriges trängda

judiska befolkning genom att bära den judiska symbolen Davidstjärnan. Som svar utsätts hon för en våg av antisemitisk avsky. En statsvetare som fått skattepengar för ett projekt mot islamofobi vill att Mohamsson ska "brännas".

STAD EFTER STAD, by efter by. Det fantastiska museet/biblioteket Teater NN har samlat vittnesmål från nästan 2 000 människor som berättar om vardagslivet i det gamla Lublin, Polen. Det är där vi hör berättelsen om Henio Żytomirski, han har blivit något av en symbol för museets berättelser om det judiska Lublin som en gång var så levande:

"Men så kommer jag till Lublin ... På torget – mitt emot postkontoret – var det en folkmassa av judar, med kippor, stora cylinderrhattar, lockar vid tinningarna, skägg och kaftaner. För mig var det en syn från en helt annan värld. Och ett alldeles otroligt sorl."

V-politikerna sprider budskap som kallar judar "apornas och svinens bröder"

Kvinnan som berättar heter Krystyna Platakis-Rysak. Hon beskriver en syn från 1924 då hon för första gången kommer till Lublin. Då fanns omkring 37 000 judar i staden. I augusti 1944 var 15 av dem kvar.

Mitt emot vårt Lublinhotell sitter ännu en av dessa den blodiga jordens plaketter. Där fanns ett hem för judiska barn, många föräldralösa. Vittnet Dwora Donner berättar: "En SS-officer kom och sa att han hade fått en order om att deportera (de fler än 100) barnen. De fördes till sandfältet utanför staden och sköts där." Några ur personalen vägrade lämna barnen ensamma, de följde med och sköts tillsammans med dem, på sandfältet.

STAD EFTER STAD, by efter by, minnesmärke efter minnesmärke. I polska Bialowieza var judarna diversehandlare, skräddare, slaktare och smeder. Där dödades 77 män och unga pojkar den 10 augusti 1941, andra deporterades och massmördades året därpå, ytterligare några dödades i Auschwitz 1943.

Det är inte bara judiskt blod som sugits upp av *the bloodlands*. Arméerna som dragit fram har ofta dödat urskillningslöst, och de två groteska 1900-tals-systemen nazism och kommunism har

slaktat många, många andra.

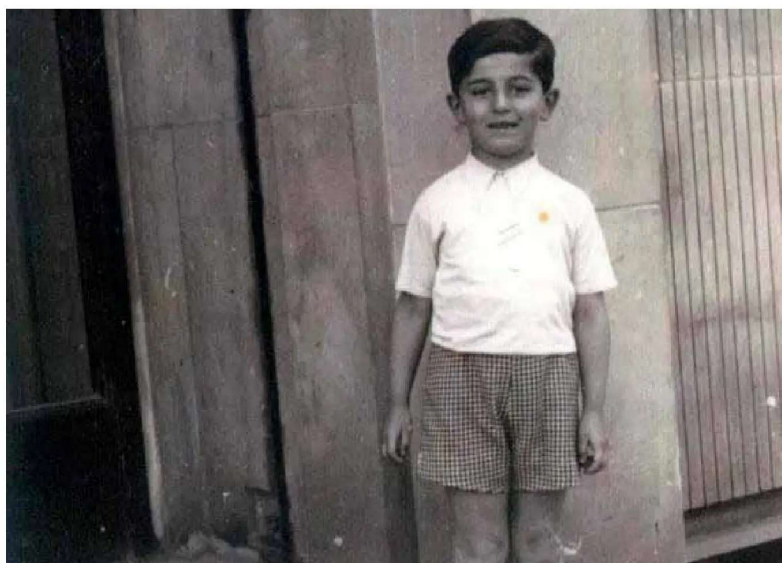
Men nästan alltid är det judarna som drabbats hårdast. Gång på gång. Av en slump stannar vi vid en vacker sjö strax utanför Vilnius. Ett avgränsat fält, ett stenmärke som någon sparkat sönder, ännu en plakett: Hit kördes stadens judar med lastbil, fördes ut i skogen och sköts.

VI HAR Knappt varit hemma en vecka innan Expressen så avslöjar att flera vänsterpartistiska politiker – för vilken gång i ordningen? – spritt antisemitiska kärnmyter. Budskap som påstår att judar tappar barn på blod, äter människokött. Som kallar judar "apornas och svinens bröder". Som hävdar att judar "korrumperar precis allting".

Och partiledaren? Helt nyligen sa Nooshi Dadgostar att hon var "helt trygg" med att de som står på V:s listor "representerar oss på ett mycket bra sätt". Dadgostar, vars parti alltså dragit till sig dessa oblyga spridare av antisemitism och satt dem på valbar plats, gör anspråk på ministerposter efter valet.

De som inte kan vara helt trygga är Sveriges och Europas judar. Det visar sig gång på gång. I stad efter stad, by efter by, minnesmärke efter minnesmärke.

ERIK HELMERSSON

Henryk Żytomirski, dödad i koncentrationslägret Majdanek.

FOTO: NN THEATRE

Simona Mohamssons Davidstjärna räckte för att hon skulle hatas.

FOTO: JESSICA GOW/TT